

فصل دهم

بیماری های برنج ، گندم ، جو
و
گیاهان علوفه ای

بیماری های برنج ، گندم ، جو و گیاهان علوفه ای

بیماری بلاست برنج (Rice Blast)

عامل بیماری قارچ *Pyricularia oryzae* است .

علائم بیماری

بیماری بلاست می تواند به تمام قسمت های هوایی بوته برنج حمله نماید و نشانه های ظاهری آن بیشتر روی برگ ها قابل رویت است . بر روی برگ ها لکه های دوکی شکل به اندازه ۱ تا ۳ میلیمتر به رنگ آبی متمایل به سبز به وجود می آید . این لکه ها به زودی توسعه یافته و به هم پیوسته و یک لکه بزرگی حدود یک سانتیمتری با حاشیه قهوه ای رنگی را تشکیل می دهند . مرکز این لکه ها به رنگ خاکستری متمایل به سبز در آمده و پس از خشک شدن متمایل به زرد کاهی می شود . اندازه این لکه ها بستگی به شرایط جوی مخصوصاً درجه مقاومت واریته برنج دارد . بدین ترتیب که در واریته های مقاوم در شرایط نامساعد لکه های مزبور کوچک ، قهوه ای و باریک هستند و لکه های بزرگ دوکی شکل معمولاً روی ارقام حساس و در شرایط مساعد به وجود می آیند . در محل مرکز لکه ها و ناحیه خاکستری رنگ پوشش قارچی که در واقع اسپوره های قارچ عامل بیماری است تشکیل می شود . بیماری ممکن است خوشه، دم خوشه و گره ها را نیز مورد حمله قرار دهد . لکه هایی که روی ساقه، گره یا دم خوشه تشکیل می شوند اغلب گرد هستند . شدیدترین مرحله خسارت بیماری موقعی است که دم خوشه و خوشه بوته آلوده می شوند و در نتیجه دانه ها نیسته، کوچک و پوک باقی می مانند و معمولاً به رنگ سبز یا قهوه ای هستند .

مبارزه

تحقیق در هند

- ۱- ضد عفونی بذر
- ۲- خارج کردن و انهدام کاه و کلش از مزرعه
- ۳- استفاده از ارقام مقاوم
- ۴- سمپاشی با ترکیب **بور دو** ۱٪ در دو نوبت به فاصله ده روز

Rajasthan Agricultural University Bikaner India

در آزمایشاتی که به عمل آمده برای کنترل بلاست برنج سه نوبت سمپاشی با ترکیب **بور دو** در زمان های ۳۰، ۵۰، ۷۰ روز پس از کشت توصیه شده است .

- 1) OM Review of Plant Pathology 054 - 05425
- 2) Regional Agricultural Research Station Aduthurai, Tamil Nadu, India

بیماری لکه قهوه ای برگ برنج (Brown Spots of Rice)

عامل بیماری قارچ *Bipolaris oryzae (Breda de Ham) Sohn.* است .

علائم بیماری

نقاط ریز قهوه ای روی برگ ها تشکیل می گردد که بعداً بزرگ شده و به شکل لکه های بیضوی یا گرد قهوه ای در طول برگ قرار می گیرد . گیاهچه ها اغلب به شدت آلوده می شوند و نقاط قهوه ای رنگی به قطر حدود ۲/۵ میلیمتر روی آن ها ظاهر می گردد و برگ ها ممکن است خشک شده و بمیرند . در خزانه های برنج که به شدت مورد حمله قرار گیرد از دور نشانه های بیماری که شامل قهوه ای شدن و سوختگی برگ ها است دیده می شود . نقاط قهوه ای روی برگ های پیر نیز ظاهر می گردد و اندازه آن ها به مراتب بزرگ تر است . این بیماری بذرزاد بوده و از طریق بذر نیز قابل انتقال است و با کشت بذر آلوده گیاهچه حاصله از ابتدا آلوده می شود .

مبارزه

تحقیق در هند

۱- از ارقام مقاوم استفاده شود .

۲- سمپاشی با **ترکیب بوردو** ۱٪ به عمل آید .

۳- بذر با آب گرم ۵۲ درجه به مدت ۱۰ دقیقه ضدعفونی شود .

Rajasthan Agricultural University Bikaner , India

افزایش محصول برنج

تحقیق در ایتالیا

در آزمایشاتی که در شمال ایتالیا در مزارع برنج به عمل آمده زمانی که بوته های برنج دو برگگی بودند آبیاری با افزودن **ترکیب بوردو** در کنترل جلبک و جانوران نرم تن خیلی مؤثر بوده و محصول برنج را تا میزان ۲۳/۳ درصد با مقایسه مزارع دیگر برنج که ترکیب بوردو اضافه نشده افزایش داده است .

1) OQ Field Crop Abstracts 1976 029 - 05563

2) Centro Phtopharmacia, Universito Degly Studi Bologna, Italy

بیماری سپتوریوز خوشه گندم (*Septoria Blotch*)

عامل بیماری قارچ *Septoria tritici Desm.* است .

علائم بیماری

اولین علائم بیماری ظهور لکه های خالدار روی برگ ها می باشد که به رنگ زرد ظاهر می شود و سپس به صورت نقاط سیاه رنگ در می آید . برگ های آلوده زودتر از برگ های سالم می ریزد .

مبارزه

تحقیق در هند

سمپاشی با **ترکیب بوردو** در اوایل اسفند ماه و اواخر فروردین ماه توصیه شده است .

Indian Council of Agricultural Research, Krishi Bhavan, New Dehly, by D. Raghavan

بیماری لکه برگی جو دوسر (Oat Leaf Spots)

عامل بیماری قارچ *Helminthosporium avenae Eidam* است .

علائم بیماری

ظهور لکه های قهوه ای رنگ کشیده روی برگ ها می باشد .

مبارزه

تحقیق در هند

سمپاشی با **ترکیب بوردو** در ماه های دی و بهمن توصیه شده است .

Indian Council of Agricultural Research, Krishi Bhavan, New Dehly, India

بیماری سفیدک داخلی ذرت (Maize Downy Mildew)

عامل بیماری قارچ *Sclerospora philippinensis* است .

علائم بیماری

رنگ رفتگی نامنظمی در سطوح بالایی برگ ها و توده سفید میسیلیوم در سطوح

زیرین برگ ها ظاهر می شود .

مبارزه

تحقیق در هند

در ماه های تیر ، مرداد و شهریور سمپاشی با **ترکیب بوردو** ۱/۲۵٪ توصیه شده است .

Indian Council of Agriculture Research, New Dehly, India

بیماری لکه قهوه ای برگ یونجه [Lucerne (Alfalfa) Brown Spots]

عامل بیماری لکه قهوه ای یونجه قارچ *Pseudopeziza medicaginis* است .

مبارزه

تحقیق در اکراین

علاوه بر تناوب کشت و ضد عفونی بذر دوهفته قبل از کاشت ، سمپاشی با **ترکیب بوردو** هر ۱۰ تا ۱۲ روز یکبار تا رفع بیماری توصیه شده است .

- 1) OM Review of Plant Pathology 1981 060-03826
- 2) Agricultural Station, Plant Protection Odessa

